

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3089/2019. (IV. 26.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla, dr. Stumpf István és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéletábla mint harmadfokú bíróság 4.Bhar.248/2017/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók (Póka László, valamint Fehér Nándor) jog képviselő (dr. Gaudi-Nagy Tamás, 1095 Budapest, Gabona utca 10. II. emelet 1.) útján eljárva, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszukban kérték, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Fővárosi Ítéletábla mint harmadfokú bíróság 4.Bhar.248/2017/5. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt, mivel a hivatkozott bírósági ítélet az indítvány szerint sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdését.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügyben az indítványozókat a Ráckevei Járásbíróság (a továbbiakban: járásbíróság) a 2017. február 21-én kelt 1.B.68/2015/36. számú ítéletével közveszéllyel fenyegetés büntetében mint társtetteseket bűnösnek mondta ki, és ezért őket 300 óra közérdekű munkára ítélte.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozók több ismeretlen társukkal együtt 2013. december 9-én 21 óra körül Szigetszentmiklós belterületén több (összesen hat) pénzintézet 24 órás ügyfélterében elhelyeztek egy-egy 10x20x5 cm nagyságú, rózsaszínes színű papírba csomagolt fahasábot, amelynek egyik oldalára az „Elég volt a kifosztásból! Fordíts!” szöveget, míg a másik oldalára Petőfi Sándor „Föltámadott a tenger” c. versének egy részletét írták. A becsomagolt fahasábokat a pénzintézetekben úgy helyezték el, hogy a vers szövege csak akkor vált láthatóvá, ha a csomagot valaki felvette és megfordította.
- [4] A járásbírósági ítélet szerint az indítványozók a becsomagolt fahasábok elhelyezésével (annak csomagolására is tekintettel), azt a látszatot keltették a laikus szemlélőben, hogy a csomagok robbanóanyagot tartalmaznak, amelyek a személy- és vagyónbiztonságot veszélyeztetik. Az indítványozók azért keltették ezt a látszatot, hogy a csomagokat hivatalos intézkedés keretében vizsgálják meg, és így a vers és a csomagra írt szöveg nyilvánosságot kaphasson, továbbá azért, hogy felhívják a figyelmet arra, hogy másnap (azaz 2013. december 10-én) a pénzintézetekkel szemben demonstrációt szerveznek.
- [5] Az indítványozók az első tárgyalást megelőzően végig tagadták bűnösségüket, többek között azért, mivel álláspontjuk szerint az érintett cselekmény nem bűncselekmény, tekintettel arra, hogy a szöveg nem tartalmazott fenyegetést, és bár egybehangzóan azt állították, hogy a vádiratban leírt cselekményt nem ők követték el, egyúttal azt is kiemelték, hogy álláspontjuk szerint a vád tárgyává tett esemény tulajdonképpen véleménynyilvánítás volt. Úgy vélték, hogy ezen eseményeknek a célja arra irányuló figyelemkeltés volt, hogy a bankok kifosztották az embereket. Így álláspontjuk szerint – bár részvételüket az első tárgyalás előtt konzekvensen

tagadták – a vádirat szerinti cselekmény a véleménynyilvánítás oltalmát élvezi, és mint ilyen nem veszélyes a társadalomra.

- [6] A járásbíróság ítéletében arra az álláspontra jutott, hogy a tények együttes értékelése (így pl., hogy éjszaka helyezték el a csomagokat, hat különböző pénztintézetben, a 24 órában nyitva álló ügyfél részben, és ezek miatt a tűzszereket is riasztani kellett, továbbá, hogy az indítványozók végignézték, hogy a hatóságok nagy erővel kivonulnak, és ennek ellenére nem léptek közbe) alapján az elhelyezett tárgyak objektíve alkalmasak voltak arra, hogy robbanóanyagot tartalmazzanak, így alkalmasak voltak a közveszély látszatának keltésére, riadalom okozására is, így pedig a közveszéllyel fenyegetés törvényi tényállását kimerítették. A járásbíróság ítéletében azt is hangsúlyozta, hogy az elkövetett cselekmény nem fér bele a véleménynyilvánítás megengedett kereteibe, így az indítványozók bűnösségéről határozott.
- [7] 1.2. Az elsőfokú ítélettel szemben az indítványozók fellebbezést nyújtottak be a Budapest Környéki Törvényszékhez (a továbbiakban: törvényszék), amely a 2.Bf.195/2017/18. számú ítéletével az indítványozókat – 2017. június 27-én – az ellenük emelt vád alól felmentette.
- [8] A törvényszék ítéletében megállapította, hogy a járásbíróság a megállapított tényekből helytelen következtetéseket vont le, ezért ítéletében korrigálta a megállapított tényállást. Ennek keretében rögzítette, hogy az indítványozóknak a csomag elhelyezésével az volt a céljuk, hogy a másnap munkába érkező banki alkalmazottak csatlakozzanak mozgalmukhoz, és a csomag megfordítása után az azon szereplő Petőfi verset hangosan elszavalják. A másodfokú bíróság azt is rögzítette, hogy az elhelyezett csomagok nem voltak alkalmasak annak a látszatnak a keltésére, hogy azok személy- és vagyónbiztonságot veszélyeztetnének. A tényállás minősítésével összefüggésben a törvényszék hangsúlyozta, hogy a járásbíróság a közveszéllyel fenyegetés törvényi tényállása tekintetében tévesen állapította meg, hogy az indítványozók által elhelyezett csomag alkalmas volt a veszély látszatának keltésére, ugyanis a törvényszék álláspontja szerint a ráutaló magatartásnak (azaz a csomag elhelyezése általi fenyegetésnek) valósnak, komolynak és reálisnak kell lennie, amely által egyértelműen a közveszély bekövetkezése fenyeget. Ez azonban jelen ügyben a tényállás (pl. a csomag kinézete és a tanúvallomások tartalma) alapján nem volt megállapítható. Emellett az indítványozók szándékossága sem volt igazolható (a gondatlanság ugyan igen), márpedig a közveszéllyel fenyegetés csak szándékosan megvalósítható bűncselekmény. A törvényszék álláspontja szerint az indítványozók a csomagok elhelyezésével mozgalmuk üzenetének kívántak nagyobb figyelmet, nyilvánosságot teremteni.
- [9] 1.3. A Fővárosi Törvényszék ítélete ellen az ügyész fellebbezést jelentett be a Fővárosi Ítéltáblához (a továbbiakban: ítélőtábla), amely a 4.Bhar.248/2017/5. számú ítéletével az indítványozókat bűnösnek mondta ki közveszéllyel fenyegetés büntetőjében, és ezért az I. rendű vádlottat (I. rendű indítványozó) 150 000 Ft pénzbüntetésre, a II. rendű vádlottat (II. rendű indítványozó) egy év próbára bocsátásra ítélete.
- [10] Az ítélőtábla ítéletében hangsúlyozta, hogy a törvényszék eljárása során (és a tényállás kiegészítése során) számos eljárási szabálytalanságot követett el (így pl. a bizonyítás felvétele során), ezért az általa kiegészített tényállás további korrekcióra szorult, amelyet az ítélőtábla ítéletében korrigált. Erre az ítélőtábla szerint azért volt szükség, mert a kiegészített tényállást a törvényszék a szándékosság hiányának alátámasztására használta fel. A konkrét cselekmény megítélése tekintetében az ítélőtábla úgy foglalt állást, hogy az elsőfokú bíróság ténymegállapításait osztotta e tekintetben. Véleménye szerint a közveszéllyel fenyegetés tényállása szerinti látszatkeltés akkor is megvalósul, ha az elkövetők nem kifejezett tényközléssel utalnak a valótlan körülményre, mégis alkalmas lesz a másokban történő félelem kialakítására. Emellett az is fontos, hogy a cselekmény akkor is tényállásszerű, ha a köznyugalom megzavarásának látszata a címzetteknek nem feltétlenül alakul ki. Az ítélőtábla szerint az indítványozók által elhelyezett csomagok alkalmasak voltak a közveszély látszatának keltésére. A harmadfokú ítélet utalt arra is, hogy kétségtelen, hogy az indítványozóknak nem az volt a kizárólagos célja, hogy közveszélyt magában foglaló cselekményt kövessenek el, hanem, hogy a pénztintézetek véleményük szerint kifosztó jellegű magatartására felhívják a figyelmet, ezt a célt azonban – az ítélőtábla szerint – nem a véleménynyilvánítás megengedett eszközeivel (így pl. plakáttal, tüntetés szervezésével, cikk megjelenésével stb.) érték el, hanem egy, már a bűncselekményt megvalósító cselekménnyel – amely értelemszerűen már túllépte a véleménynyilvánítás alapjogának megengedett határait.
- [11] 1.4. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszukban kifejtették, hogy az elítélésük alapját képező cselekménnyel kizárólag a véleményüket kívánták kifejezni a pénztintézetek

tevékenységével szemben. Így álláspontjuk szerint az ítélet tábla ítélete sérti az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleménynyilvánításhoz való jogukat. Úgy vélik, hogy jelen esetben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy egy véleménynyilvánítás esetében kerülhet-e sor bűncselekmény megállapítására, ha azt nyilvánvalóan alkalmatlan eszközzel követik el.

- [12] Alkotmányjogi panaszuk indokolásaként előadták, hogy a törvényszék megállapításával egyetértve, a becsomagolt fahasábokat ők egyértelműen figyelemfelkeltési szándékkal helyezték el, amelynek célja a banki vezetők figyelmének felhívása volt arra, hogy aránytalanul nagy terheket raknak ügyfeleikre, amely a devizahitelesek egzisztenciális létét veszélyezteti. Véleményük szerint az elhelyezett fahasábok nem voltak alkalmasak a veszély látszatának keltésére. Sőt, álláspontjuk szerint a becsomagolt fahasábok a rajtuk szereplő felirattal és verszszellettal egyértelműen a véleményük szabad kifejezésére utaltak, amely ugyan meglepő, váratlan és szokatlan formában történt, de véleményük szerint az Alaptörvény IX. cikkének oltalma alatt áll. Akciójuk célja annak az üzenetnek a közlése volt, hogy a bankszektor végre találja meg a valós és okszerű megoldást. A véleménynyilvánítás szabadságának egyértelműen elsőbbséget kell élveznie egy olyan érdekl szemben, amely megsértése jelen esetben fel sem merülhetett, tekintettel arra, hogy annak elkövetési eszköze alkalmatlan volt. Az ítélet tábla ítélete az indítványozók szerint a véleménynyilvánítási szabadság jelentős szűkítését eredményezné, mivel gyakorlatilag lehetetlenné tenné a véleménynyilvánítás kifejezéséhez bármilyen eszköz alkalmazását. Véleményük szerint az ítélet tábla kiterjesztően értelmezte a közveszéllyel fenyegetés törvényi tényállását, amely így a véleménynyilvánítási szabadság sérelmét eredményezte. Márpedig a véleményt az Alaptörvény annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi, mindaddig, amíg az egy alkotmányosan meghúzott külső korlátba nem ütközik. Az indítványozók úgy vélik, hogy az ítélet tábla tévesen ítélte meg, hogy itt a közveszéllyel fenyegetés törvényi tényállása valósult meg, ehelyett a véleménynyilvánítás eszközének kellett volna tekintenie az elhelyezett fahasábokat. Így ugyanis a véleménynyilvánítás aránytalan korlátozására került sor – különösen annak tükrében, hogy az indítványozók szerint az elhelyezett fahasábok objektíve sem voltak alkalmasak (nem volt sem közvetlen, sem konkrét, sem pedig komoly) a közveszély látszatának keltésére.

II.

- [13] Az Alaptörvény érintett rendelkezése:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

III.

- [14] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-a tekintetében megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [15] 1.1. Az alkotmányjogi panasz határidőben a bíróságra érkezett. A panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozók megjelölték továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolták, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozók kifejezett kérelmet fogalmaztak meg a bírói döntések megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [16] 1.2. Az Abtv. 27. §-a szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [17] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló büntetőeljárás alá vont személyek nyújtották be az ügyüket érdemben lezáró bírói ítélettel szemben. A támadott felülvizsgálati ítélet az ügy érdemében hozott döntésnek minősül.
- [18] 1.3. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [19] E tekintetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekinthető, hogy az indítványozók cselekménye a véleménynyilvánítás határain belül maradt-e. Ennek keretében az elsődlegesen vizsgálendő kérdés, hogy mely eszközök vagy cselekmények fogadhatóak el a véleménynyilvánítás körébe tartozóknak, azaz hol húzódik a vélemény szabad kinyilvánítása érdekében igénybevett eszközök megengedhetőségének határa. Az ítélet táblai ítélet vonatkozásában vizsgálni szükséges, hogy az eljáró bíróság az Alaptörvény IX. cikkével összhangban ítélte-e meg az indítványozók cselekményét, azaz a jogerős ítélet szerint közveszéllyel fenyegetésnek minősített tényállás a szólásszabadság hatálya alatt áll-e, és ha igen, akkor fennálltak-e alkotmányos korlátozásának indokai. Ennek során az Alkotmánybíróságnak értelmeznie kell, hogy egyes – véleménynyilvánítási elemet is hordozó – cselekmények büntetethezősége (társadalmi veszélyessége) milyen alkotmányossági szempontok szerint korlátozhatja a szabad véleménynyilvánítást.
- [20] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – 2018. október 2-i ülésén – befogadta.

IV.

- [21] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [22] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [23] Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el azonban az ítélkező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, vagy épp az előtte fekvő cselekmény Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény szerinti minősítésének értékelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak a megtartását vizsgálhatja felül.
- [24] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján tehát azt vizsgálta, hogy az eljáró bíróság helyesen ítélte-e meg a szóban forgó ügynek a véleménynyilvánítás szabadságával való kapcsolatát. A bíróságnak ugyanis választ kellett adnia arra a kérdésre, hogy a megállapított tényállás keretei között a kifogásolt cselekmény a szólásszabadság hatálya alatt áll-e, azaz alkalmazni kell-e rá a szólásszabadság védelmét biztosító alkotmányjogi mércéket.
- [25] 2. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás jogának a hatálya, vagyis a „véleménynyilvánítás” fogalma normatív természetű, amely ugyan nem öleli fel a véleményalkotás valamennyi megnyilvánulását, viszont egyúttal magában foglal a szóbeli vagy írásbeli kommunikáción túli aktusokat is. Határait ezért nem önmagukban a köznapi értelemben vett megszólalások jelölik ki, hanem az, hogy mely aktusok állnak kapcsolatban a véleményszabadság alkotmányos igazolásával. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint ugyanis a véleménynyilvánító nemcsak szavakkal, hanem például képek, szimbólumok használatával vagy ruhadarabok viselésével is megoszthatja gondolatait – a jelképhasználatban megnyilvánuló szimbolikus beszéd a véleményszabadság klasszikus kérdései közé tartozhat [vö. legutóbb 4/2013. (II. 21.) AB határozat]. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat által is kiemelt szempontok szerint ugyanis azok a kommunikatív aktusok állnak kapcsolatban a szólásszabadsággal, amelyekkel az érintettek a nyilvános társadalmi párbeszédben vesznek részt. Ebben azonban a polgárok sokszínűbb módon vehet-

nek részt, mint a hagyományos értelemben vett beszéd vagy írás, ezért a véleménynyilvánítás jogának a hatálya is szélesebb a verbális kifejezéseknél. A szólásszabadság alkotmányjogi szempontjai tehát a hétköznapi „szólásokon” túl más kommunikatív tettek esetén is relevánsak lehetnek, és kötelező elemeivé válhatnak a jogi mérlegelésnek {lásd e tekintetben: 1/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [31]–[32]}.

- [26] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy annak megítélése, hogy az adott kommunikatív cselekmény valóban a szólásszabadság hatálya alá tartozik-e, több tényező összetett értékelése alapján dönthető csak el. Az Alkotmánybíróság az 1/2019. (II. 13.) AB határozatában kiemelte, hogy egy tett véleménynyilvánításként kezelésének szükséges, de semmiképp sem elégséges feltétele, hogy a cselekményt elkövető a véleménye kifejezésének céljából cselekedjen – annak ellenére, hogy egy tett véleményszabadság oldaláról történő megítélése szempontjából a jogalkalmazónak elsődlegesen azt kell vizsgálnia, hogy a cselekvőnek mi volt a célja, illetve motívuma a cselekvése során. A véleményszabadság alkalmazásához ugyanis az is szükséges, hogy a közlés választott formája objektív módon is alkalmasnak tekinthető eszköze, közvetítője legyen gondolatok közlésének {1/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [36]}.
- [27] 3. Fontos hangsúlyozni azt is, hogy egy konkrét cselekmény vonatkozásában az Alkotmánybíróságnak nem feladata annak eldöntése, hogy az eljáró bíróságok mely cselekményeket tekintik a társadalomra veszélyesnek. Azt azonban vizsgálni kell, hogy a társadalomra veszélyesség megállapítása nem eredményezi-e egy védett alapjog gyakorlásának alkotmányellenes korlátozását.
- [28] E tekintetben az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen arra kellett választ adnia, hogy az indítványozók cselekménye tekinthető-e a véleménynyilvánítás alkotmányosan védett tárgykörébe tartozónak, és amennyiben igen, akkor azt az eljáró bíróság figyelembe vette-e a cselekmény társadalomra való veszélyességének megítélése során.
- [29] 3.1. Az indítványozókat az ítéletábla azért ítélte el közveszéllyel fenyegetés bűncselekményének elkövetése miatt, mivel hat szigetszentmiklósi pénzügyi intézet ügyfélterében olyan becsomagolt fahasábokat helyeztek el (feliratokkal ellátva azokat), amelyek az ítéletábla álláspontja szerint alkalmasak voltak arra, hogy azt a látszatot keltsék, hogy azok a személy- és vagyónbiztonságot veszélyeztetik. Ezt a tényt az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja felül, ehelyett elsődlegesen azt kellett tisztáznia, hogy az indítványozók cselekményével kapcsolatban azonosítható-e a kommunikációs tartalom.
- [30] Az indítványozók a bírósági eljárásban kiemelték, hogy a becsomagolt, felirattal ellátott fahasábokkal a bankok – álláspontjuk szerint – embereket kifosztó politikája ellen kívántak felszólalni. Ezekkel összefüggésben megállapítható, hogy a csomagoláson elhelyezett feliratok tartalma és azoknak a bankfiókok ügyfélterében történő felolvasása kétségtelenül kommunikációs tartalommal rendelkezik, egyúttal alkalmas az indítványozók által megjelölt üzenet kifejezésre juttatására.
- [31] Kérdés ugyanakkor, hogy a megfogalmazott üzenet kifejezésének eszközéül elfogadható volt-e az indítványozók által választott megoldás – az ugyanis nem tekinthető a kommunikáció klasszikus formájának. E vonatkozásban azonban azt is vizsgálni kell, hogy a véleményközlés személyes szándékán túl az indítványozók cselekménye objektív módon is alkalmas eszköze, közvetítője volt-e gondolatok közlésének. Ugyanis csak ebben az esetben vonható a cselekmény a véleménynyilvánítás alkotmányosan védett körébe. Ennek megítélése során pedig annak van különös jelentősége, hogy a konkrét cselekmény mind a „véleménynyilvánító” személy szubjektív szándéka, mind az objektív értékelés szerint – legalább hipotetikusán – a nyilvánosság előtt értelmezhető közlésnek tekinthető-e.
- [32] 3.2. A fentiek alapján a konkrét esetben megállapítható, hogy az indítványozók cselekményének volt kommunikációs üzenete, az indítványozók véleménynyilvánítási módja volt a fahasábok elhelyezése. E tekintetben tehát fontos rögzíteni, hogy az indítványozók véleményüket a véleménynyilvánítás szabadságának klasszikus kifejezési módjaitól eltérő módon is jogosultak voltak kifejezni, cselekményük üzenete a véleménynyilvánítás körébe vonható.
- [33] Ezzel együtt egy, a véleménynyilvánítás körébe tartozó cselekmény értékelésekor az eljáró bíróságoknak azt is figyelembe kell venniük, hogy a vélemény kifejezésének választott módja objektív értékelés szerint is alkalmas volt-e az üzenet közlésére, illetve, hogy az nem okozott-e más alapjogokkal vagy alkotmányosan védett értékekkel való kollíziót. Ezekben az esetekben az eljáró bíróságoknak vizsgálniuk kell, hogy a véleménynyilvánítás

szabadsága adott formában való megvalósulásának korlátozása szükségesnek tekinthető-e a konkuráló alapjog vagy (a tárgybeli ügyben) más alkotmányosan védett érték érvényesülése érdekében.

- [34] A fentiek alapján – jelen esetben – az ítéletábrának azt kellett mérlegelnie, hogy egyfelől az indítványozók – kommunikációs tartalommal bíró – cselekményével szemben felmerült-e olyan alkotmányosan védett érték, amely az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló indítványozói véleménynyilvánítás korlátozhatóságát indokolta, másfelől, hogy a körülmények figyelembevételével a véleménynyilvánítás választott eszköze objektíve alkalmas volt-e a kommunikációs üzenet továbbítására. E tekintetben az ítéletábra úgy ítélte meg, hogy önmagában az, hogy az indítványozók által a bankfiókokban elhelyezett becsomagolt fahasáb alkalmas volt arra, hogy azt a látszatot keltse, hogy az személy- és vagyónbiztonságot veszélyeztet, olyan alkotmányosan védett érték sérelmének a veszélyével járt (a közbiztonság fenntartásának érdeke), amely a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását (jelen tényállás mellett) indokoltá tette.
- [35] A tárgybeli ügyben a két fenti szempont vizsgálata azonban csak együttesen végezhető el. Az indítványozók cselekményének üzenete ugyanis az ítéletábra ítélete szerint azért nem volt a külső szemlélő számára egyértelműen azonosítható, mivel egyúttal alkalmas volt annak a látszatnak a keltésére, hogy a cselekmény a közbiztonságot veszélyezteti. Az ítéletábrának tehát jelen esetben, az indítványozók cselekményének a véleménynyilvánításhoz kapcsolódó jellegét a közbiztonság fenntartásának alkotmányos értékét figyelembe véve kellett vizsgálnia.
- [36] Ezen összevetés során az ítéletábrának arra kellett figyelemmel lennie, hogy a vizsgált, kommunikációs tartalommal rendelkező cselekmény üzenete azonosítható volt-e a külső szemlélők számára anélkül, hogy az egyúttal valamilyen alkotmányosan védett értéket sértett volna (jelen esetben az állam élet- és vagyónvédelmi kötelezettségét, és ezzel összefüggésben a közbiztonság fenntartását).
- [37] 3.3. Jelen ügyben tehát az ítéletábra – ítélete meghozatala során – figyelembe vette a véleménynyilvánítás korlátozhatóságának alkotmányos szempontjait, és ezt a cselekmény társadalomra veszélyességének elbírálása során is mérlegelte.
- [38] Megállapítható tehát, hogy bár az indítványozók cselekményének volt azonosítható kommunikációs üzenete, az összességében mégsem tekinthető védett alapjog-gyakorlásnak, mivel az indítványozók (jelen tényállás szerinti) cselekményének kommunikációs üzenete azért nem volt azonosítható a külső szemlélő számára, mivel a vizsgált cselekmény sértette a közbiztonság fenntartásának alkotmányosan védett értékét. Mindezek alapján megállapítható, hogy mivel a véleménynyilvánítás szabadságának védelmi köre nem terjedt ki a vizsgált esetre, a bíróság a cselekmény társadalomra veszélyességét sem zárhatta ki.
- [39] 4. Mindezek figyelembevételével az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ítéletábra a fentiekben rögzített szempontokat megfelelő módon értékelte, így az indítvány által támadott ítélet nem áll ellentétben az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel.
- [40] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2019. április 16.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [41] A határozat rendelkező részét és indokolását is támogatom, de fontosnak láttam, hogy az elutasító döntés rációját *explicit* módon is kiemelten elkülönítse az indokolás. Mivel ezt nem tette, így párhuzamos indokolásomban ezt kívánom pótolni. Némi átalakítással ez a döntési ráció az indokolás utolsó oldalán található részből így fogalmazható meg.
- [42] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy ha egy véleménynyilvánítás kifejezéseként választott cselekvés vagy ennek megnyilvánulása az a látszatot kelti, hogy az személy- és vagyónbiztonságot veszélyezteti, akkor az olyan alkotmányosan védett értékek sérelmét jelenti, mely a véleménynyilvánítási szabadság korlátozását indokolja.
- [43] A konkrét ügy eldöntése mellett a jelen alkotmánybíróági döntés precedensereje megkívánja megítélésem szerint, hogy az eset részleteire szabott érvelés után itt is elvi megfogalmazással kerüljön kiemelésre az Alaptörvénynek az a konkretizálása, mely a normatív alapot, a döntési rációt (*ratio decidendi*) adta a határozathoz. Ez azért is különösen fontos, mert a precedensjog elméletének régen bevett tézise szerint csak ez a döntési ráció kötelező a későbbi hasonló esetek eldöntéséhez, míg az indokolás többi része mint az eset kapcsán az érvelésbe bevont mellékes megjegyzések (*obiter dictum*), ilyen kötelező normatívának nem foghatók fel.

Budapest, 2019. április 16.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [44] A többségi határozat indokolása arra a konklúzióra jut, hogy „bár az indítványozók cselekményének volt azonosítható kommunikációs üzenete, az összességében mégsem tekinthető védett alapjog-gyakorlásnak, mivel az indítványozók (jelen tényállás szerinti) cselekményének kommunikációs üzenete azért nem volt azonosítható a külső szemlélő számára, mivel a vizsgált cselekmény sértette a közbiztonság fenntartásának alkotmányosan védett értékét” (IV.3.3. pont, Indokolás [37]–[38]). Ez a megállapítás konkrétan megfogalmazásban arra utalhat, hogy a külső szemlélők számára azért nem volt azonosítható az indítványozók cselekményének kommunikációs tartalma, mivel az üzenetüket robbanóanyag látszatát keltő tárgyakon (azoknak megfordítás nélkül nem látható oldalán) helyezték el, azt pedig az üzenet címzettjei egy esetleges robbanás bekövetkezésének fenyegetése miatt nem tekintették meg.
- [45] A fenti megközelítés összhangban van a többségi határozat (IV.2. pont, Indokolás [25]–[26]) által is megerősített értelmezéssel, amely szerint a kommunikatív cselekmények véleménynyilvánításként kezeléséhez az is szükséges, hogy a közlés választott formája objektív módon is alkalmasnak tekinthető eszköze, közvetítője legyen gondolatok közlésének {1/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [36]}.
- [46] Figyelembe véve, hogy a többségi határozat indokolása (IV.3.3. pont, Indokolás [37]–[38]) rögzíti, hogy „[a]z indítványozók cselekményének üzenete ugyanis az ítélet tábla ítélete szerint azért nem volt a külső szemlélő számára egyértelműen azonosítható, mivel egyúttal alkalmas volt annak a látszatnak a keltésére, hogy a cselekmény a közbiztonságot veszélyezteti”, valamint, hogy „tehát az ítélet tábla – ítélete meghozatala során – figyelembe vette a véleménynyilvánítás korlátozhatóságának alkotmányos szempontjait, és ezt a cselekmény társadalomra veszélyességének elbírálása során is mérlegelte”, logikus döntés az alkotmányjogi panasz elutasítása.
- [47] Az ítélet tábla vizsgált döntésében azonban szabad szemmel nem látom a fenti alkotmányjogi érvelést. Az ítélet erre vonatkozó része szerint az indítványozók figyelemfelhívó akciójukat nem „a vélemény-nyilvánítás megengedett eszközeivel (plakát kihelyezése, tüntetés szervezés, tüntetésen való részvétel, újság cikk megjelentetése, média szereplés stb.) próbálták elérni, hanem immár a Büntető Törvénykönyvbe ütköző cselekménnyel, ami határát jelenti a vélemény-nyilvánítás alkotmányos alapjogának” (ítélet 10. oldal). Az ítélet tábla értelmezéséből – amely I. cikk (3) bekezdése szerinti alapjogi mérlegelést nyomokban is alig tartalmaz – lényegében az következik, hogy ha egy cselekményt a bíróság bűncselekménynek minősít, az emiatt nem állhat a véleménynyilvánítás védelme alatt. Ha ezt az értelmezési irányt elfogadnánk, akkor ez kizárná, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszban bármely jogerős büntetőbíróági ítélet alaptörvénnyel való összhangját vitatni lehetne tartalmi alapon, hiszen az alapjog-gyakorlás legitim határát maguk a mindenkorai büntetőbíróági ítéletek jelölnék ki. Ez a megközelítés alkotmányjogilag abszurd, számomra teljesen elfogadhatatlan.

- [48] A többségi határozat tehát ahelyett, hogy a bírósági ítéletbe foglalt értelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálta volna meg, saját maga talált ki új érveket, hogy hogyan lehetne (lehetett volna) a konkrét büntetőügyet alkotmányos szempontok figyelembevételével helyesen eldönteni. Kérdés, hogy kell-e, szabad-e az Alkotmánybíróságnak egy fahasábot rózsaszín papírba csomagolnia és teleírnia saját költeményekkel. Ha robbanni nem is fog, és a személy-, illetve vagyónbiztonságot nem is veszélyezteti, mindazonáltal a hatalommegosztás és a jogbiztonság veszélyét hordozza, ha az Alkotmánybíróság feladat- és hatáskörének határait feszegetve akarja akár korrigálni, akár mentegeni az alkotmányos szempontokat figyelmen kívül hagyó bírósági döntéseket. Ebben a tekintetben a jövőben nagyobb alkotmánybírósági önmérsékletet tartanék helyesnek.

Budapest, 2019. április 16.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [49] A többségi határozat rendelkező részével egyetértek, indokolásával azonban csak részben.
- [50] A többségi indokolás helyesen ismerte fel – az Alkotmánybíróság 1/2019. (II. 13.) AB határozatával összhangban –, hogy az ügyben vizsgálni kellett a véleménynyilvánítás szándékát és annak formáját. A konkrét ügyben a véleménynyilvánítás formája – a robbanóanyagra emlékeztően becsomagolt fahasábok elhelyezése pénztézetek ügyfélterében – kimerítette a közveszéllyel fenyegetés büntettének büntető törvényi tényállását. A cselekményt a terheltek szándékosan követték el. Alkotmányossági szempontból tehát csak a cselekmény társadalomra veszélyessége volt vizsgálható.
- [51] A büntetőjog oldaláról vizsgálva: a szóban forgó bűncselekményt az követi el, aki a köznyugalom megzavarására alkalmas olyan valótlan tényt állít, híresztel, vagy azt a látszatot kelti, hogy közveszéllyel járó esemény bekövetkezése fenyeget. A bűncselekmény megvalósítása szempontjából tehát nincs jelentősége annak, hogy a közveszély ténylegesen fennállt-e, miként annak sem, hogy a köznyugalom ténylegesen megzavarták-e. A közveszély látszata és annak alkalmassága a köznyugalom megzavarására már megvalósítottá (sőt, befejezetté) teszi a bűncselekményt. Ebből következően itt tulajdonképpen formális (nem az eredménytől függő) és nyitott tényállású (az elkövetési magatartásokat nem konkretizáló) bűncselekményről van szó, tehát az összes ilyen jellegű cselekmény – függetlenül annak elkövetési formájától és hatásától – büntetendő. Ennek pedig az a következménye, hogy a bíróság nem mérlegelheti azt, hogy az elkövető miért követte el a cselekményt, az a szándékától – így a véleménynyilvánítástól – függetlenül büntetendő. Más szóval: a véleménynyilvánítás ilyen esetben nem befolyásolja a cselekmény társadalomra veszélyességét.
- [52] Az Alaptörvény szempontjából ez azt jelenti, hogy a közveszéllyel fenyegetés büntettének törvényi tényállása az annak megfelelő cselekményeket kivonta a véleménynyilvánításhoz való alapjog védett köréből. A véleménynyilvánítási szándékot tehát a bíróságnak nem kellett alapjogi érintettségként kezelnie, ezért a döntése az indítványban írtak miatt nem sérti az Alaptörvényt (alapjoggal összefüggés hiányában tehát a jogerő védelmében az indítványt akár vissza is lehetett volna utasítani az Abtv. 29. §-a alapján).
- [53] A közveszéllyel fenyegetés büntette törvényi tényállásának alkotmányossága – vagyis az, hogy összhangban van-e az Alaptörvénnyel a közveszély látszatát a köznyugalom megzavarására alkalmas módon keltő cselekmények kivonása a véleménynyilvánítás védett köréből – persze vizsgálható lett volna, de a határozat ezt nem végezte el.

Budapest, 2019. április 16.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/510/2018.

